

4. Rozhko O. D., Marenych T. H., Onegina V. M., Belyayeva L. A., Maliy O. G. Bank Credit in Financial Provision of Agricultural Enterprises. *Financial and credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2019. Vol. 4. No 31. P. 41-51. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.190787>

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати». Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999. № 87. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99> (дата звернення: 01.03.2024).

6. *Статистична інформація*. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.03.2024).

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

Пасемко Г.П., доктор наук з державного управління, професор,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4648-3314>

Павлюк Ю.В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня ВО,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Цибаненко В.О., здобувач першого (бакалаврського) рівня ВО,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Розвиток комунікацій, як основного засобу передачі інформації від однієї людини до іншої, тісно пов'язаний з розвитком самого суспільства. Вже в період зародження цивілізації та становлення перших держав вони виступали як важливий інструмент політичного впливу, спосіб взаємодії влади та народу. Одним з перших способів контролювати інформаційні потоки та забезпечувати спрямування комунікацій в необхідне стало видання інститутами влади указів і законів. Однак, саме поняття «комунікація» в його сучасному розумінні було сформульовано в науковому понятійно-категоріальному апараті досить недавно. В політологічному трактуванні дана категорія вперше була використана в при дослідженні питань політичної географії в першій половині ХХ ст. в роботах німецького вченого Ф. Ратцелем при дослідженні впливу географічного положення на розвиток державності [1]. В роботах У. Шрамма, комунікації в державному управлінні трактуються як основний засіб розподілу та забезпечення структурування соціального простору, «визначаючи статусні й головні пізнавальні характеристики віх його учасників» [2].

Особливістю комунікацій є їх тісний взаємозв'язок з інформацією, котра розглядається як сукупність необхідних відомостей та особливих даних для успішного впровадження управлінських рішень, їх аналізу, контролю, прийняття та забезпечення виконання. Саме наявність точної інформації виступає основною вимогою в процесі державного управління та прийняття ефективних рішень. Відповідно, комунікації виступають головним способом отримання такої інформації, тим фактором, що формують зв'язки між людьми в суспільстві. Більшістю науковців *комунікація* розглядається саме як процес обміну між людьми інформацією за її змістовим значенням. Варто відзначити, що процес комунікації складається не з тільки безпосереднього, але і опосередкованого способу передачі інформаційних сигналів, отже, представляє з себе різноспрямований процес, котрий може трактуватись з різних наукових підходів.

Дослідження Ю. Хабермаса, як одного з представників неklasичної парадигми, трактують категорію комунікації як особливі процесуально-творчі, форми спілкування, котрі спрямовані на створення нових цілей і творчість, вони є основою для розвитку діалогу суб'єктів, формуючи спільну інтерпретацію явищ, взаєморозуміння [3]. В продовження теорії Ю. Хабермаса, Н. Луман, відзначає, що особливе смислове значення комунікації полягає саме в її здатності реалізовуватися при управлінні ними в рішення. Сам успіх комунікації, з позиції цього автора, залежить від специфіки та сприйняття змісту інформації, здатністю зрозуміти її для подальшого використання [4].

Пост неокласичний етап науки розглядає комунікації як ключову складової частину всіх систем взаємодії людей в суспільстві (в тому числі й управлінської), а регулювання даних систем базують на принципах зворотного зв'язку (позитивного або негативного). Основою сучасного підходу до дослідження комунікацій, як специфічних саморегульованих систем, обов'язковий прямий та зворотний зв'язок, який є ключовий фактор управління. З позиції К. Дойча, котрий описував в своїх дослідженнях природу комунікації, процес управління мобілізує систему контролю інформаційних потоків і процеси комунікативної взаємодії між середовищем та системою, а також між окремими елементами в самій системі. Відповідно до даного підходу, комунікації трактується як процес взаємодії між комунікаторами, котрі є елементами суспільних соціальних систем в контексті їх взаємодії [5].

В класифікації комунікацій розрізняють значну кількість типів комунікацій, залежно від встановленого параметру, за яким

досліджується комунікація. Залежно від типу використовуваних специфічних знакових систем, котрі використовуються в процесі здійснення комунікацій, вона розділяється на вербальну та невербальну. Вербальна комунікація характеризується як взаємодія сторін спілкування за допомогою мови, слів в ній. Невербальна комунікація спирається в використанні системи, без застосування мови, наприклад, встановлені за домовленістю між учасниками спілкування візуальні сигнали з застосуванням речей, зображень, поз, рухів, жестів, міміки; специфічні звукові сигнали, тощо. Також комунікація може класифікуватись як усна та письмова. Відповідно до способу взаємодії виділяють безпосередню та опосередковану (через використання технічних засобів або інших осіб) комунікацію. Відповідно до специфіки відносин комунікація може бути формальною (в рамках певних встановлених правил) та неформальною (в межах етичних норм). Відповідно до масштабу комунікаційної взаємодії, з урахуванням кількості її суб'єктів, вона може бути міжособистісною, груповою й масовою. Міжособистісна комунікація спирається на взаємодію між тими суб'єктами, котрі відносно чітко здійснюють ідентифікацію один одного за встановленими характеристиками, групова формується в межах окремих груп, члени котрих взаємодіють для досягнення певних цілей, мають спільні ідеї, ставлення до певних явищ і процесів тощо, а масова комунікація охоплює значну гетерогенну, розосереджену аудиторію [6].

Комунікаційний процес частіше всього характеризують як специфічний обмін особливою інформацією між його учасниками. Головною метою даного процесу виступає забезпечення розуміння сформованого масиву інформації, котра є предметом обміну, тобто розроблених повідомлень.

Базовими елементами комунікаційного процесу визначають наступні чотири блоки: відправник – це та особа, котра формує інформацію та ідеї, передає її; повідомлення – це сама інформація, котра була сформована та закодована в формі певних символів; канал – це особливий спосіб та інструментарій для передачі інформації; одержувач – це та особа, якій призначено дану інформацію й використовує її для своїх дій.

Також варто пам'ятати про постійну необхідність підтримки в комунікаціях зворотного зв'язку. При ньому відправник і одержувач змінюють свої комунікаційні ролі в обернену сторону. Зворотний зв'язок потрібний для оцінки ступеню сприйняття інформації та її використання.

Відповідно до специфіки формування комунікаційних зв'язків, виділяють наступні етапи процесу комунікації: формування ідеї; кодування інформації та вибір каналу розповсюдження; передача комунікативних посилів; декодування.

В системі управління, розглядаючи організації як структуровану систему відносин між людьми, наголошується на значну залежність їх від якості комунікацій. Саме так створюють умови для забезпечення ефективного функціонування системи управління. Сучасне трактування комунікації з точки зору системного підходу, що здійснюється більшістю світових вчених, наголошує на нерозривній єдності в державному управлінні влади з суспільним середовищем, котра реалізуються саме шляхом комунікації, на основі принципів ієрархічності, розгалуженої багаторівневості будови політичної системи суспільства [7].

Література:

1. Ратцель Ф. Політична географія (в перекладі Л. Синицького). Землезнавство. 1898. Кн. 3-4. С. 22.

2. Schramm W. The process and effects of mass communication. University of Illinois Press, Urbana, 1954. 586 p. URL: <https://archive.org/details/processeffectsof00schr> (date of application: 28.02.2024).

3. Хабермас Юрген. Комунікативна дія і дискурс – дві форми повсякденної комунікації // Л. Ситниченко. Першоджерела комунікативної філософії. К. : Либідь, 1996. С. 84-90.

4. Луман Н. Влада. Пер. с нім. А.Ю. Антоновського. URL: <https://reallib.org/reader?file=361753> (дата звернення: 28.02.2024).

5. Weaver W., Shannon C.E. The mathematical theory of communication Univ. Of Illinois Press, 1963. 131 p. URL: https://pure.mpg.de/rest/items/item_2383164/component/file_2383163/content (date of application: 28.02.2024).

6. Бондаренко К. Комунікативний аспект лідерства. *Формування регіонального лідера: виклики сьогодення*: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (м. Хмельницький, 1-2 березня 2013 р.). Хмельницький : Хмельницький ун-т управління та права, 2013. С. 17-22.

7. Weaver W., Shannon C.E. The mathematical theory of communication Univ. Of Illinois Press, 1963. 131 p. URL: https://pure.mpg.de/rest/items/item_2383164/component/file_2383163/content (date of application: 28.02.2024).